

DREPTURILE FUNDAMENTALE
ȘI STATUL DE DREPT

Raportul privind vizita în România Observațiile autorităților cu privire la raport

11-12 iunie 2024

Comitetul Economic
și Social European

Raportul vizitei efectuate în România la 11 și 12 iunie 2024

Fundamental Rights and the Rule of Law

Raportul vizitei efectuate în România la 11 și 12 iunie 2024

În cadrul eforturilor depuse de CESE pentru promovarea drepturilor fundamentale și a statului de drept, o delegație a Grupului „Drepturile fundamentale și statul de drept” (DFSD) al CESE a efectuat o vizită în România în zilele de 11 și 12 iunie 2024. Delegația s-a întâlnit cu mai mulți reprezentanți ai societății civile, în special ai organizațiilor societății civile (OSC-uri), ai partenerilor sociali, ai mass-mediei și ai profesiiilor juridice. S-a organizat o reuniune separată cu autoritățile române, în cadrul căreia acestea au avut posibilitatea de a se exprima asupra unora dintre aspectele care le-au fost prezentate. Scopul acestui raport este de a reflecta și reproduce fidel punctele de vedere ale societății civile. Ultima vizită a Grupului DFSD al CESE în România avusese loc la 19 și 20 noiembrie 2018.

1. Drepturile fundamentale prin prisma partenerilor sociali

Participanții au reamintit că în 2018 sindicatele s-au arătat profund nemulțumite de **legislația privind piața forței de muncă** în vigoare la vremea respectivă. După ani de proteste neconținute, la sfârșitul anului 2022 a fost negociat cu guvernul un proces de modificări cuprinzătoare. Potrivit participanților, Comisia Europeană a jucat un rol esențial prin Programul Național de Reformă și Reziliență, insistând ca guvernul să adopte modificările necesare, care au condus, în cele din urmă, la aprobarea Legii nr. 367/2022 privind dialogul social.

Participanții au indicat că prin Legea nr. 367/2022 s-a extins **dreptul la grevă** prin includerea conflictelor colective de muncă în cazurile de încălcare a drepturilor individuale, pe lângă drepturile colective; această extindere a reprezentat o schimbare substanțială a cadrului juridic. Participanții au explicat că, în România, grevele sunt organizate în principal la nivel de întreprindere, ceea ce îngreunează coordonarea grevelor sectoriale sau naționale. Ei au subliniat că, deși este permis, dreptul la grevă sectorială poate fi exercitat numai după începerea negocierilor privind un contract colectiv de muncă, de obicei în urma unor litigii privind condițiile de muncă. Progresele înregistrate de legislația muncii începând din 2018 au făcut posibilă organizarea, în 2023, a unei mari greve generale în sectorul învățământului. Participanții au semnalat însă că dreptul la grevă continuă să fie caracterizat de restrângeri semnificative, în special pentru angajații din sectorul public.

Potrivit participanților, starea dialogului social și a **negocierii colective** s-a îmbunătățit treptat odată cu noile prevederi, dar continuă să fie marcată de provocări considerabile. Discuțiile purtate s-au axat pe punerea în aplicare a directivei din 2022 privind salariile minime adecvate. Au existat însă preocupări cu privire la procentajul scăzut de angajați români care au semnat un contract colectiv de muncă, cu mult sub obiectivul de 80 % stabilit prin directivă. Conform participanților, anumite categorii de lucrători, precum personalul organismului de radio și televiziune, dar și persoanele care desfășoară activități independente în sectorul cultural, au, ca urmare a legislației restrictive, o capacitate limitată de a-și negocia drepturile.

Participanții și-au exprimat părerea de rău că **dialogul social** cu guvernul a fost deseori purtat pe grabă, punând în vedere termenele extrem de scurte în care se desfășoară frecvent consultările publice. Practica curentă a ordonanțelor de urgență ale guvernului, care începuse în timpul pandemiei de COVID-19, a însemnat că partenerii sociali nu aveau suficient timp pentru a-și analiza și consulta propriii membri, ceea ce a condus la o percepție a transparenței fără un angajament real.

Potrivit participanților, **Consiliul Național Tripartit**, prezidat de prim-ministru, pune probleme partenerilor sociali, dată fiind influența guvernului asupra structurii sale. Participanții au explicat că aplicarea contractelor colective de muncă sectoriale în cazul tuturor angajaților este posibilă numai pe baza unui aviz pozitiv emis de Consiliul Național Tripartit, o cerință considerată restricție de unii.

Participanții s-au plâns că **liderilor sindicali li s-a cerut să depună anual la Agenția Națională de Integritate declarații de avere**, în vreme ce reprezentanții angajatorilor au fost scutiți de această obligație. Autoritățile române au răspuns că sindicatelor li s-a cerut să furnizeze aceste informații deoarece reprezintă angajați din sectorul public.

Participanții au criticat modul în care are loc **gestionarea unora dintre fondurile europene**, arătând că unele dintre comitetele de monitorizare s-au întrunit rar, au purtat discuții neproductive și au oferit răspunsuri netransparente la observațiile trimise de părțile interesate.

2. Libertatea de asociere și libertatea de întrunire

Participanții au reamintit că, la data vizitei anterioare efectuate de Grupul DFSD, România transpusese cu greu A cincea directivă privind combaterea spălării banilor, cu **mai multe modificări aduse legii într-o perioadă scurtă** și cu prevederea unor obligații de raportare împovărătoare pentru OSC-uri. Potrivit participanților, acest episod a pus în evidență dificultățile care pot să apară la transpunerea legislației UE în legislația națională.

Din spusele participanților, unele OSC-uri de mici dimensiuni din sectorul mediului au fost închise după ce s-au opus unor proiecte de anvergură. Această tendință a creat un efect de descurajare, diminuând capacitatea OSC-urilor de a funcționa în mod eficace. Participanții au explicat că de **finanțarea publică** au beneficiat preponderent OSC-uri care furnizează servicii sociale, în timp ce majoritatea OSC-urilor, în special cele implicate în acțiuni de promovare și susținere a cauzelor din domeniul statului de drept, s-au abținut, în general, să accepte finanțare publică.

Participanții au scos în evidență că o parte semnificativă din legislație a fost aprobată de guvern prin ordonanțe de urgență, o procedură accelerată prin care se ocolește controlul parlamentar. Ei au precizat că acest tipar este o problemă recurentă în procesul de elaborare a politicilor. Participanții au semnalat o problemă majoră în ceea ce privește **calitatea propunerilor legislative**, dat fiind că multe legi au fost revizuite la scurt timp după adoptare, ca urmare a unor dificultăți de punere în aplicare. Conform participanților, astfel de modificări frecvente au constituit un obstacol în calea unei influențe eficace asupra legislației.

Participanții au precizat că, din numărul semnificativ de proiecte de lege prezentate în fiecare an, majoritatea au rămas, din păcate, blocate în parlament, în timp ce propunerile concrete de modificare a legislației existente, formulate de societatea civilă, au avansat rareori. În opinia participanților, **procesele consultative** au fost extrem de dificile pentru OSC-uri, presupunând foarte mult timp, cunoștințe și competențe de specialitate și resurse. Prin urmare, OSC-urilor le-a fost greu să contribuie efectiv la procesul legislativ.

Participanții au considerat că era esențial să acorde atenție legislației privind avertizarea în interes public. Ei au observat atât o diminuare a dorinței de a se opune proiectelor mari și intereselor puternice, cât și o scădere a resurselor în acest sens, ceea ce face îngreunează tot mai mult rezistența organizată. După părerea lor, această tendință a atras o restrângere și slăbire a sectorului societății civile, tot mai puține OSC-uri având capacitatea de a-și menține prezența în sfera publică. Participanții au recomandat consolidarea sprijinului și resurselor necesare pentru ca OSC-urile să poată asigura în continuare un **spațiu civic** sănătos.

Din declarațiile participanților a reieșit că dificultățile întâmpinate de guvern pe plan legislativ s-au datorat **disponibilității limitate a profesioniștilor cu experiență**. În opinia participanților, rata ridicată de rotație a personalului și schimbările frecvente de guvern au creat, în ciuda eforturilor depuse cu succes în trecut pentru recrutarea de personal calificat, dificultăți persistente în ceea ce privește păstrarea unei forțe de muncă calificate în posturi din domeniul elaborării politicilor.

3. Libertatea de exprimare și libertatea presei

Participanții au observat o anumită lipsă de **transparență în ceea ce privește proprietatea asupra mass-mediei** și modul în care partidele politice finanțează mass-media publică prin publicitate. Tendința s-a intensificat după pandemia de COVID-19, participanții observând că opacitatea modului de alocare a fondurilor respective a contribuit la reducerea diversității mass-mediei. Această lipsă de claritate a antrenat, de asemenea, reducerea la tăcere a criticilor, în special în aspecte precum corupția, odată cu alinierea în mai mare măsură a mass-mediei la principalele partide politice. Autoritățile române au susținut că furnizorii de servicii mass-media au fost obligați să pună la dispoziția publicului informații cu privire la proprietarii lor.

Participanții și-au exprimat îngrijorarea cu privire la **siguranța jurnaliștilor**, menționând cazul jurnalistei Emilia Șercan, care a făcut afirmații grave împotriva unei cunoscute personalități politice. În urma dezvăluirilor sale, jurnalista a fost supusă unei campanii de denigrare, dar cazul a fost închis de parchet fără consecințe juridice pentru cei responsabili. În opinia participanților, acest caz a scos în evidență insuficiența protecției oferite jurnaliștilor. Participanții și-au exprimat îngrijorarea cu privire la

implicarea serviciilor de informații în lupta împotriva dezinformării, menționând o posibilă mărire a controlului asupra utilizatorilor de internet.

Alt domeniu care a suscitat preocupări a fost **accesul la informații publice**. Jurnaliștii s-au izbit de numeroase obstacole juridice și administrative în încercările de obținere a informațiilor necesare, iar deseori perioada de așteptare a fost atât de lungă încât datele deveniseră caduce. Presiunea exercitată asupra jurnaliștilor, de exemplu prin introducerea de acțiuni strategice în justiție împotriva mobilizării publice (*strategic lawsuit against public participation*, SLAPP), a afectat de asemenea capacitatea acestora de a raporta în mod liber. În această privință, participanții și-au exprimat îngrijorarea cu privire la modul în care guvernul pune în aplicare Directiva anti-SLAPP și Regulamentul privind serviciile digitale. După spusele autorităților române, primul proiect de lege de transpunere a Directivei anti-SLAPP urma să fie finalizat la sfârșitul anului 2024.

Utilizarea abuzivă a Regulamentului general privind protecția datelor (**RGPD**) a fost un alt domeniu spinos pus în evidență de participanți, care s-au arătat îngrijorați că o serie de instituții publice s-au folosit de RGPD pentru a nu comunica informații, îngrădind astfel dreptul de acces la informații. Între timp, un număr semnificativ de cazuri de încălcare a securității datelor în sectorul public au rămas nesancționate, ceea ce reflectă aplicarea cu două măsuri a RGPD.

În ceea ce privește **finanțarea mass-mediei**, participanții au declarat că organele mass-media independente sunt, în general, de mici dimensiuni și au bugete modeste, în timp ce mass-media dominantă primește fonduri semnificativ mai mari, inclusiv fonduri publice. Din cauza disparității financiare, mass-media independentă concurează cu dificultate pe piață. Participanții au pus în evidență disparitățile salariale semnificative din sectorul public al mass-mediei, unde angajații serviciilor de radio câștigă mult mai puțin decât colegii lor din serviciile de televiziune.

Participanții și-au exprimat aprecierea pentru adoptarea Legii nr. 367/2022 privind dialogul social, dar și îngrijorarea că aceasta nu este corect pusă în aplicare. Ei au precizat că, din păcate, normele privind statutul **lucrătorilor culturali** profesioniști exclud posibilitatea ca sindicatele să negocieze în numele acestora, împiedicându-i să își apere drepturile cu eficacitate. În opinia participanților, recenta reorganizare a sectoarelor culturii, mass-mediei și presei de către guvern a complicat și mai mult negocierile colective, afectând eficacitatea negocierilor și blocând progresele în aceste sectoare.

4. Dreptul la nediscriminare

Participanții au raportat că OSC-urile se chinuie, din 2022, să facă față nevoilor exprimate de **solicitanții de protecție internațională** care vin din Ucraina, în special de femei și copii. În opinia lor, pentru mulți solicitanți de protecție ucraineni asistența financiară a fost insuficientă și sistemul de cazare, necorespunzător. Printre dificultățile întâmpinate s-au numărat, de exemplu, proprietarii necinstiți și legislația neclară, care a fost interpretată neuniform de județe.

Participanții au precizat că, din păcate, continuă să existe provocări semnificative în ceea ce privește reprezentarea **femeilor** în funcții decizionale la diferite niveluri. Potrivit participanților, actualul sistem politic pare să se opună schimbării. O altă problemă stringentă a fost accesibilitatea serviciilor pentru femeile care au fost **victime ale violenței**, în special pentru femeile din zonele rurale și pentru femeile

care aparțin minorităților etnice. Potrivit participanților, România dispune de un cadru juridic solid pentru protecția femeilor, printre ale cărui instrumente se numără și ordinele de protecție emise în regim de urgență. Cu toate acestea, numărul efectiv de adăposturi nu corespunde nevoilor reale, iar lipsa de acces la servicii limitează drastic capacitatea victimelor de a se adresa justiției. Continuă să existe probleme legate de finanțarea inadecvată, în special pentru Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați. Conform participanților, OSC-urile au făcut apel la o politică uniformizată și transnațională pentru abordarea acestor probleme, dar liderii nu au dat întotdeauna dovadă de voință politică necesară pentru găsirea unei soluții eficace. **Traficul** de femei și fete române în străinătate este un alt motiv serios de preocupare, scoțând în relief probleme mai adânci, precum vulnerabilitatea și sărăcia. Potrivit participanților, aceste persoane, în special cele din zonele rurale, sunt adesea profund stigmatizate în legătură cu dispariția lor și nu beneficiază de sprijin adecvat pentru reintegrare. Participanții au recomandat sporirea investițiilor în locuințe alternative și oportunități de angajare pentru victimele violenței, precum și în servicii de protecție pentru femeile și fetele aflate în astfel de situații și pentru supraviețuitorii traficului de persoane.

Participanții au raportat că **persoanele cu handicap** se confruntă cu sărăcia, cu accesul limitat la piața forței de muncă și cu probleme grave de accesibilitate, atât în mediul fizic, cât și în cel digital. În opinia participanților, este nevoie de o reformă urgentă a serviciilor sociale pentru persoanele cu handicap, prin care să se îmbunătățească, în special, accesul la servicii esențiale și sprijinul pentru asistenții personali. Participanții au pus în evidență, de exemplu, că asistenții personali sunt disponibili pentru un număr de ore limitat, departe de a fi suficient pentru nevoile persoanelor cu handicap. În plus, ei au semnalat lipsa de subvenții pentru tehnologiile de asistență, instrumente esențiale pentru care utilizatorii au fost obligați să plătească din buzunar. Potrivit participanților, cazurile recente de pensii inegale în rândul persoanelor cu handicap au scos la iveală disparități persistente în modul în care sunt tratate aceste persoane.

Conform participanților, persoanele **LGBTIQ+** se confruntă cu provocări, mai ales în afara marilor orașe, în localități unde incluziunea este mai puțin răspândită. Participanții au cerut să se creeze o rețea națională de sprijin pentru garantarea drepturilor persoanelor LGBTIQ+. Participanții au recomandat, de asemenea, ca autoritățile să conștientizeze în mai mare măsură dificultățile specifice cu care se confruntă persoanele LGBTIQ+ și să întreprindă acțiuni proactive de asigurare a egalității de tratament pentru toți.

Participanții au explicat că **lipsa de adăpost**, care afectează în special femeile și copiii, rămâne o problemă critică și este exacerbată de violența domestică, una dintre principalele cauze ale fenomenului de familii fără adăpost. În opinia lor, lipsa de sprijin din partea guvernului este semnificativă în acest domeniu. Faptul că OSC-urile nu pot colabora în mod eficace cu guvernul reflectă o abordare descendentă care împiedică elaborarea unor măsuri eficace de combatere a lipsei de adăpost și a violenței domestice. În plus, faptul că nu există date fiabile referitoare la lipsa de adăpost îngreunează eforturile de creare a unei strategii naționale cuprinzătoare. Autoritățile române au afirmat că este dificil să colaboreze cu persoane din această comunitate, concentrându-și deci eforturile pe elaborarea de strategii naționale și pe înființarea unor agenții specializate în acest sens.

Participanții au remarcat că persoanelor din **comunitățile rome** le este deseori greu să își exercite drepturile, deoarece nu știu ce măsuri de protecție există pentru ele și cum să se descurce prin procedurile juridice și deoarece sprijinul comunitar este limitat. Există persoane din comunitățile rome care nu dețin documente de identificare, ceea ce înseamnă că copiii lor nu pot să meargă la doctor sau să se înscrie în

sistemul de învățământ. Rata de încarcerare este mai mare în rândul persoanelor din comunitățile roma din cauza mai multor factori, printre care și resursele limitate de apărare. În acest context, participanții au explicat că s-au derulat cu aceste comunități proiecte de îmbunătățire a drepturilor, inclusiv a accesului la justiție, pentru persoanele care aparțin comunităților roma. Autoritățile au explicat că eforturile de incluziune a comunităților roma au fost consolidate prin participarea sporită a OSC-urilor, a grupurilor tematice și a lucrătorilor romi locali și prin implicarea Centrului Național de Cultură a Romilor în zonele rurale.

5. Statul de drept

Participanții au explicat că România dispune de un cadru legislativ aspru în materie de **spălare a banilor, corupție și conflicte de interese**, dar au evidențiat că nu se asigură într-o măsură suficientă respectarea legilor în chestiune. Ei au susținut că Unitatea de Informații Financiare (UIF) a României nu este eficientă, în special în ceea ce privește investigațiile financiare, observând că există cazuri de corupție nefinalizate de ani de zile de UIF. Participanții au observat, cu părere de rău, că, din cauza acestor întârzieri, au rămas nesoluționate cazuri de corupție, ceea ce a permis politicianilor implicați să scape nepedepsiți, invocând scurgerea termenului de prescripție. Au fost menționate, ca exemple, situațiile în care Agenția Națională de Integritate s-a concentrat asupra unor cazuri minore și a evitat cazurile cu mare vizibilitate, însemnând că nu a efectuat nicio investigație semnificativă a averilor nejustificate în ultimii ani. Participanții au observat cu părere de rău că lipsa unui temei juridic pentru schimbul de informații cu alte entități a limitat capacitatea Agenției Naționale de Integritate de a verifica declarațiile de avere și de interese. În opinia participanților, această limitare, combinată cu incapacitatea de a efectua investigații, a însemnat că eforturilor agenției nu au produs efectele dorite. Participanții au explicat, în plus, că în numeroase cazuri de criminalitate organizată nu s-au efectuat investigații financiare corespunzătoare, ceea ce nu a dus la multe condamnări. Întrucât reforma judiciară din 2017 a schimbat modul în care este tratată corupția în sistemul judiciar, nu a existat nicio urmărire penală, participanții temându-se că investigațiile au fost inadecvate. Cu privire la ingerințele politice, autoritățile române au afirmat că s-au respectat hotărârile judecătorești în cazurile de corupție.

Participanții au subliniat că **evaziunea fiscală** omniprezentă este una dintre cele mai mari provocări cu care se confruntă România, amintind în acest sens deficitul mare de încasare a TVA și recente măsurile de dezincriminare care au permis vinovaților să evite închisoarea prin rambursarea sumelor datorate, fără sancțiuni penale. Unul dintre participanți a considerat că au existat îmbunătățiri în sistemul judiciar începând din 2018, observând că au existat procese de evaziune fiscală și corupție, chiar dacă nu au fost mult mediatizate în presă. Autoritățile au răspuns că măsura de dezincriminare a fost concepută pentru consolidarea bugetului public și a fost aprobată de Curtea Constituțională.

Unii participanți s-au arătat îngrijorați de deteriorarea **sistemului de justiție** și chiar au considerat că țara a revenit la standardele anterioare aderării la UE. Participanții au observat cu părere de rău aplicarea inadecvată a legilor existente, cum ar fi cele referitoare la confiscarea extinsă și la combaterea spălării banilor. S-a subliniat că unele instanțe și parchete au fost supraîncărcate, astfel încât anumite cazuri financiare sau de corupție complexe au fost transferate către instanțele inferioare. Aceste transferuri au împovărat procurorii mai puțin experimentați cu cazuri neinstrumentate la timp, de mare vizibilitate, ducând la ineficiență. Participanții au remarcat o tendință îngrijorătoare, în care multe numiri în sectoarele sănătății și justiției se fac în prezent prin detașări în locul unor procese de selecție competitive.

Participanții au remarcat că România se confruntă cu un decalaj de vârstă în **profesiile judiciare**, ca urmare a intrării magistratură a numeroase persoane noi și mai puțin experimentate. Această problemă a fost agravată de faptul că, până de curând, judecătorii și procurorii se puteau pensiona după 25 de ani de serviciu fără cerință de vârstă. Deși această politică fusese revizuită cu doar câteva luni în urmă, participanți au menționat că ea contribuie la deficitul de magistrați. Autoritățile au declarat că pentru remedierea acestui deficit s-a organizat un concurs de noi magistrați și s-a modificat legea, prevăzându-se că pensionarea este posibilă după 25 de ani de serviciu specific în funcția de magistrat.

Participanții au menționat că România a fost condamnată anterior de mai multe ori de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) din cauza **condițiilor** precare **din închisori**. În urma acestor condamnări, condițiile din închisori s-au îmbunătățit și nu au mai existat alte condamnări din partea CEDO. Autoritățile au afirmat că există un plan de acțiune, în care se prevede și construirea de noi închisori și renovarea celor existente.

**Observațiile autorităților cu privire
la raportul privind vizita în România, 11-12
iunie 2024**

Minister/Instituție	Comentarii / Observații:
Ministerul Muncii și Protecției Sociale	Referitor la raportul vizitei de țară a Grupului ad-hoc al CESE privind drepturile fundamentale și statul de drept pentru 2024, am dori să oferim informații suplimentare la următoarele capitole, care trebuie publicate în anexa la raportul care conține observațiile autorităților: 1. Drepturile fundamentale prin prisma partenerilor sociali În ceea ce privește afirmația „<i>anumite categorii de lucrători, precum personalul organismului de radio și televiziune, dar și persoanele care desfășoară activități independente în sectorul cultural, au, ca urmare a legislației restrictive, o capacitate limitată de a-și negocia drepturile</i>”, vă atragem atenția asupra faptului că, în conformitate cu articolul 3 din Legea nr. 367/2022 privind dialogul social, cu modificările și completările ulterioare, <i>dreptul la o asociație sindicală liberă</i> este garantat angajaților/lucrătorilor minori începând cu vârsta de 16 de ani, fără consimțământul reprezentanților lor legali și fără condiții și constrângeri pentru angajații/lucrătorii cu contract individual de muncă, în cadrul unui raport legal de muncă, funcționarilor publici și funcționarilor publici cu statut special, fermierilor, membrilor cooperativelor, <i>lucrătorilor independenți</i> în condițiile legii, în conformitate cu recunoașterea drepturilor sindicale în cadrul raporturilor de muncă garantate prin Legea nr. 53/2003 Codul muncii, cu modificările și completările ulterioare. Legea nr. 367/2022 privind dialogul social recunoaște dreptul la sindicalizare și pentru <i>lucrătorii independenți</i>, astfel cum sunt definiți prin lege: o persoană care desfășoară o activitate independentă, o meserie sau o profesie, are statutul de asigurat în sistemul public de asigurări sociale și/sau care nu are statut de angajator. Dreptul la negociere colectivă în materie de muncă și caracterul obligatoriu al convențiilor colective sunt garantate de Constituția României [articolul 41 alineatul (5)], în timp ce Legea nr. 367/2022 privind dialogul social reglementează părțile, reprezentarea acestora, procedura de negociere colectivă și încheierea contractelor colective de muncă, precum și obligația de a iniția negocieri colective la nivelul unității și al sectorului negocierilor colective (articolele 95-119). Consiliul Național Tripartit (CNT) este un organism consultativ la nivel național format din parteneri sociali, înființat pentru a promova bunele practici în domeniul dialogului social tripartit la cel mai

	înalt nivel. Acesta este organizat și funcționează în conformitate cu dispozițiile Legii nr. 367/2022 privind dialogul social (articolele 82-88) și ale propriei sale organizări și reglementări operaționale. Propunerile, punctele de vedere și avizele sunt formulate în cadrul CNT și orice recomandare a Consiliului este adoptată prin consens. În urma recomandării CNT, anul trecut, guvernul a emis Decizia privind prelungirea aplicării dispozițiilor convenției colective de muncă înregistrate la nivelul sectorului 40 – Activități bancare. (https://dialogsocial.gov.ro/wp-content/uploads/2020/06/MO-1185-28-11-HG-1500-27-11-extindere-CCM-activitati-bancare.pdf) 2. Libertatea de exprimare și libertatea presei În ceea ce privește declarația „<i>Ei au precizat că, din păcate, normele privind statutul lucrătorilor culturali profesioniști exclud posibilitatea ca sindicatele să negocieze în numele acestora, împiedicându-i să își apere drepturile cu eficacitate. În opinia participanților, recenta reorganizare a sectoarelor culturii, mass-mediei și presei de către guvern a complicat și mai mult negocierile colective, afectând eficacitatea negocierilor și blocând progresele în aceste sectoare.</i>”, am dori să subliniem următoarele: Dreptul de a se asocia în sindicate, organizații patronale și asociații profesionale, precum și dreptul la negociere colectivă în materie de muncă și caracterul obligatoriu al convențiilor colective sunt recunoscute de Constituția României (art. 40 și art. 41 alin. 5), care definește, de asemenea, misiunea sindicatelor, patronatelor și <i>asociațiilor profesionale</i> de a apăra drepturile și interesele profesionale, economice și sociale ale membrilor acestora (art. 9). Prin adoptarea OU nr. 21/2023 privind Statutul lucrătorului cultural profesionist, <i>lucrătorilor culturali profesioniști</i> le sunt recunoscute următoarele drepturi: dreptul de participare și de reprezentare colectivă pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă și a libertății de acțiune în apărarea drepturilor, dreptul de a înființa sau de a se afilia la o asociație profesională și dreptul la consultare sau la schimb de informații.
--	---

	Exercitarea drepturilor sindicale ale angajaților este recunoscută la nivelul tuturor angajatorilor, cu respectarea drepturilor și libertăților garantate de Constituție și în conformitate cu dispozițiile Legii nr. 53/2003 privind Codul muncii și cu legile speciale. Lucrătorii culturali care lucrează în sistemul bugetar negociază colectiv în conformitate cu dispozițiile Legii nr. 367/2022 privind dialogul social. În mai 2025, contractul colectiv de muncă pentru sectorul nr. 36 „Cultură” a fost semnat de Ministerul Culturii și de federațiile sindicale reprezentative din sectorul negocierii colective culturale - Federația Cultură și Mass Media Fair-MediaSind și Federația Națională a Sindicatelor din Cultură și Presă „CulturMedia”. Convenția colectivă de muncă sectorială este înregistrată la Ministerul Muncii sub nr. 834/29.5.2025 și este publicată pe site-ul web al ministerului. (https://dialogsocial.gov.ro/sector-de-activitate/) Sectoarele de negociere colectivă au fost stabilite de partenerii sociali reprezentativi naționali în urma unui proces de consultare semnificativ și au fost aprobate prin Ordinul ministrului responsabil cu dialogul social, publicat în Monitorul Oficial al României (Ordinul nr. 2311/2023). Partenerii sociali reprezentativi naționali au posibilitatea de a redefini sectoarele de negociere colectivă ori de câte ori identifică un interes comun. Francisc-Oscar GAL Subsecretar de Stat
Ministerul Culturii	Punerea în aplicare a Legii europene privind libertatea mass-mediei (EMFA) Un grup de lucru interinstituțional a fost înființat recent în România, reunind autorități naționale relevante, cum ar fi Consiliul Național al Audiovizualului (CNA), ANCOM, instituțiile publice de mass-media și altele. Scopul său este de a evalua legislația națională actuală și de a identifica domeniile care ar putea necesita aliniere pentru punerea în aplicare efectivă a Legii europene privind libertatea mass-mediei. Se preconizează că această inițiativă coordonată va aborda mai multe provocări sistemice identificate în raport - inclusiv transparența în ceea ce privește proprietatea asupra mass-mediei, alocarea de fonduri publice pentru mass-media și protecția independenței editoriale - prin asigurarea faptului că reglementările interne sunt aliniate la cadrul EMFA.

	Statutul și reprezentarea lucrătorilor din sectorul cultural Ca răspuns la preocupările legate de capacitatea limitată a profesioniștilor din domeniul culturii de a-și organiza și apăra în mod colectiv drepturile, am dori să atragem atenția asupra cadrului juridic în vigoare în prezent. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 21/2023, aprobată prin Legea nr. 346/2023, definește statutul, drepturile și obligațiile lucrătorilor din sectorul cultural, care lucrează cel mai adesea în baza unor contracte civile, cum ar fi contractele de atribuire a drepturilor patrimoniale (în temeiul Legii nr. 8/1996 privind drepturile de autor și drepturile conexe) sau contractele de servicii pentru activități culturale. Având în vedere natura juridică specifică a acestor acorduri contractuale, legea acordă lucrătorilor culturali dreptul de a se asocia în asociații profesionale, nu în sindicate. Sindicatele sunt legate de contractele de muncă reglementate de Codul muncii, în timp ce asociațiile profesionale sunt abilitate din punct de vedere juridic să promoveze și să apere drepturile membrilor lor. Această distincție este esențială pentru înțelegerea cadrului de reprezentare aplicabil în sectorul cultural și reflectă efortul României de a oferi un statut juridic specific profesioniștilor independenți din domeniul culturii.
Agencia Națională pentru Romi	În ceea ce privește următorul paragraf din raport: „Există persoane din comunitățile rome care nu dețin documente de identificare, ceea ce înseamnă că copiii lor nu pot să meargă la doctor sau să se înscrie în sistemul de învățământ. Rata de încarcerare este mai mare în rândul persoanelor din comunitățile rome (...)” Agencia Națională pentru Romi formulează obiecții, după cum urmează: Problema dreptului la identitate al cetățenilor români aparținând minorității rome a fost rezolvată în ultimul deceniu. În practică, rămân doar excepții minore și rare, care necesită o procedură judiciară. Niciunui copil, indiferent de etnie, nu îi este refuzat accesul la îngrijiri medicale pentru minori (care, în conformitate cu legislația română, sunt acoperiți gratuit până la vârsta de 18 ani, inclusiv). În plus, în ceea ce privește acuzațiile de suprareprezentare penală a romilor, respingem cu fermitate aceste afirmații, deoarece sistemul penitenciar din România nu colectează date privind identitatea etnică. În plus, înregistrarea unor astfel de date statistice care ar contribui la etichetarea și stigmatizarea minorității rome din România este o alegere individuală a cetățeanului.”

Consiliul Național al Audiovizualului	Capitolul 3 - Libertatea de exprimare și libertatea presei Ca răspuns la solicitarea de observații cu privire la proiectul de raport al vizitei delegației CESE în România (11-12 iunie 2024), Consiliul Național al Audiovizualului (CNA), în limitele competențelor sale juridice, ar dori să prezinte următoarele clarificări referitoare la sectorul mass-mediei audiovizuale. Referitor la transparența proprietății asupra organizațiilor de mass-media În ceea ce privește chestiunea transparenței proprietății asupra mass-mediei, am dori să subliniem că, în sectorul audiovizual, această obligație este stabilită în mod clar de legislația națională. În conformitate cu articolul 48 din Legea audiovizualului nr. 504/2002, cu modificările și completările ulterioare, furnizorii de servicii mass-media audiovizuale aflați sub jurisdicția României trebuie să asigure accesul simplu, direct și permanent al publicului la informații precum: • denumirea, statutul juridic și sediul social al furnizorului; • numele reprezentantului legal și structura acționariatului până la nivel de persoană fizică și juridică, asociat sau acționar care deține o cotă mai mare de 20 % din capitalul social ori drepturile de vot; • numele persoanelor responsabile de conducerea societății comerciale și ale celor care își asumă, în principal, responsabilitatea editorială; • datele lor de contact, inclusiv adresa geografică, de email sau site-ul web; • lista publicațiilor editate de persoana juridică respectivă și lista celorlalte servicii de programe pe care le asigură; Aceste informații trebuie puse la dispoziția publicului de către furnizor și orice modificări semnificative trebuie notificate Consiliului Național al Audiovizualului (CNA), care monitorizează conformitatea. În plus, în temeiul Legii nr. 544/2001 privind accesul liber la informațiile publice, CNA publică pe site-ul său oficial o listă centralizată și actualizată periodic, intitulată „Structura acționariatului societăților deținătoare de licențe audiovizuale”. Această listă este actualizată lunar și include: • numele fiecărui furnizor de servicii mass-media autorizat; • denumirea juridică completă a tuturor acționarilor direcți (persoane fizice sau juridice);
--	--

	• procentul de proprietate pentru fiecare acționar, inclusiv în cazul în care acesta este mai mic sau egal cu 5 %; • informații privind participația pe mai multe niveluri pentru structurile corporative complexe; • în unele cazuri, informații despre fondatorii, membrii consiliului editorial sau persoanele care dețin responsabilitate editorială. Lista include numai furnizorii care au consimțit la publicarea datelor acționarilor lor, în conformitate cu Regulamentul general privind protecția datelor (RGPD). Este important de remarcat faptul că CNA nu are nicio competență juridică în ceea ce privește alocarea, monitorizarea sau reglementarea publicității de stat. Această chestiune nu este de competența autorității de reglementare în domeniul audiovizualului și nu este reglementată de Legea audiovizualului. Referitor la protecția jurnaliștilor În ceea ce privește preocupările exprimate cu privire la siguranța jurnaliștilor, am dori să subliniem că, în conformitate cu Legea audiovizualului nr. 504/2002, cu modificările și completările ulterioare, există dispoziții specifice pentru a garanta protecția jurnaliștilor și a furnizorilor de servicii mass-media. Articolul 8 din Legea audiovizualului prevede în mod explicit că autoritățile publice competente asigură, la cerere: • protecția jurnaliștilor în cazul în care aceștia sunt supuși unor presiuni sau amenințări de natura să împiedice ori să restrângă în mod efectiv libera exercitare a profesiei lor; • protecția sediilor și a localurilor radiodifuzorilor, în cazul în care acestea sunt supuse unor amenințări de natura să împiedice sau să afecteze libera desfășurare a activității lor.
--	---

	În același timp, legea protejează împotriva oricărei utilizări abuzive a unor astfel de măsuri de protecție, precizând că acestea nu trebuie utilizate ca pretext pentru a afecta sau a restricționa libertatea jurnalistică sau libera exercitare a serviciilor mass-media audiovizuale. Deși punerea în aplicare a acestor dispoziții nu intră în sfera de competență a Consiliului Național al Audiovizualului (CNA), considerăm că este important să reamintim că în cadrul juridic se recunoaște în mod explicit responsabilitatea autorităților de stat de a proteja jurnaliștii și integritatea instituțiilor mass-media. Sperăm că aceste clarificări sunt utile pentru a reflecta cu acuratețe cadrul juridic și practicile de reglementare în vigoare pentru sectorul mass-mediei audiovizuale din România. CNA rămâne disponibil pentru continuarea dialogului sau pentru contribuții tehnice suplimentare, dacă este necesar.
Ministerul Justiției	<i>Capitolul 1 - Drepturile fundamentale prin prisma partenerilor sociali (pagina 1)</i> 1. Pentru această secțiune, competența aparține Ministerului Muncii, Familiei, Tineretului și Solidarității Sociale. <i>Capitolul 2 - Libertatea de asociere și libertatea de întrunire (pagina 2)</i> 1. Biroul Național pentru Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor ar trebui, de asemenea, consultat pentru orice informații suplimentare. 2. În ceea ce privește aspectele legate de utilizarea ordonanțelor de urgență, calitatea legislației și procesul de consultare, considerăm că întrebările în acest sens ar trebui adresate Consiliului Legislativ și Secretariatului General al Guvernului. <i>Capitolul 3 - Libertatea de exprimare și libertatea presei</i> 1. Reprezentanții organizațiilor neguvernamentale au fost, la rândul lor, implicați în etapa preliminară a dezbaterii publice privind proiectul de lege, au participat la reuniuni cu reprezentanți ai Ministerului

	Justiției și au prezentat observații cu privire la proiectul de lege de transpunere. (referitor la Directiva anti-SLAPP). 2. Vă rugăm să luați notă de faptul că proiectul de lege extinde garanțiile procedurale cuprinse în directivă și la cazuri interne. <i>Capitolul 4 - Dreptul la nediscriminare</i> 1. Accesul la justiție este garantat de Constituția României (articolul 21). Barourile oferă, în conformitate cu legea, asistență juridică gratuită. (referitor la comunitățile rome și la resursele limitate ale acestora pentru a se apăra) <i>Capitolul 5 - Statul de drept</i> 1. Ar trebui consultat ONPCSB pentru a furniza statistici cu privire la activitatea sa operațională. Nu avem cunoștință de o „amânare a urmăririi penale a cazurilor de corupție” din cauza „ineficienței” ONPCSB. 2. Dimpotrivă, în raportul Moneyval 2023, la punctul 15, se recunoaște în mod explicit că „anchetele și urmărirea penală în spețele de spălare a banilor în infracțiunile predat fiscale și spălarea veniturilor provenite din fapte de corupție se realizează eficient (...)”. (cu referire la ONPCSB) 3. Potrivit Raportului din 2024 privind statul de drept, capitol consacrat situației statului de drept din România, publicat la 24.7.2024, „autoritățile înregistrează în continuare rezultate pozitive în ceea ce privește combaterea corupției, inclusiv în cazurile de corupție la nivel înalt”. 4. Potrivit Raportului din 2024 privind statul de drept, capitol consacrat situației statului de drept din România, publicat la 24.7.2024, „Agenția Națională de Integritate a continuat să își desfășoare activitatea în mod eficient în ceea ce privește conflictele de interese, declarațiile de avere și avertizarea în interes public”.
--	--

	5. Afirmatia nu este exactă: „(...) a fost limitată de lipsa unui temei juridic pentru schimbul de informații cu alte entități”. Există o dispoziție specială în Legea nr. 176/2010, articolul 15 alineatul (1), conform căreia: „(1) Pe parcursul desfășurării evaluării, inspectorul de integritate poate solicita tuturor instituțiilor și autorităților publice, altor persoane juridice de drept public sau privat, precum și persoanelor fizice, documentele și informațiile necesare desfășurării activității de evaluare, cu obligația păstrării confidențialității.” Această dispoziție permite ANI să solicite informații oricărei entități publice sau private. 6. Ar trebui solicitat Parchetului General informații în acest sens. (Dat fiind că reforma judiciară din 2017 a modificat modul în care este abordată corupția în cadrul sistemului judiciar, nu s-a mai ajuns la urmărirea penală a niciunui caz...) Și în acest caz facem trimitere la Raportul din 2024 privind statul de drept, capitolul consacrat situației statului de drept din România, publicat la 24.7.2024: „autoritățile înregistrează în continuare rezultate pozitive în ceea ce privește combaterea corupției, inclusiv în cazurile de corupție la nivel înalt”. 7. Potrivit Raportului din 2024 privind statul de drept, capitolul consacrat situației statului de drept din România, publicat la 24.7.2024, „La 15 septembrie 2023, în conformitate cu decizia din 2006 de instituire a mecanismului de cooperare și de verificare (MCV), Comisia a închis în mod oficial MCV, întrucât România a îndeplinit în mod satisfăcător toate obiectivele de referință și a dat curs tuturor recomandărilor stabilite în cadrul mecanismului. Monitorizarea continuă în temeiul raportului privind statul de drept, la fel ca în cazul tuturor statelor membre ale UE”. Prin urmare, această afirmație este contrazisă de Raportul din 2024 privind statul de drept, capitolul consacrat situației statului de drept din România. Mecanismul MCV nu ar fi fost închis de Comisie dacă obiectivele de referință și toate recomandările stabilite în cadrul mecanismului nu ar fi fost îndeplinite. (referitor la sistemul judiciar)
--	--

	8. Cu privire la informațiile de la acest alineat ar trebui consultat Consiliul Suprem al Magistraturii: <i>S-a subliniat că unele instanțe și parchete au fost supraîncărcate, astfel încât anumite cazuri financiare sau de corupție complexe au fost transferate către instanțele inferioare. Aceste transferuri au împovărat procurorii mai puțin experimentați cu cazuri neinstrumentate la timp, de mare vizibilitate, ducând la ineficiență. Participanții au remarcat o tendință îngrijorătoare, în care multe numiri în sectoarele sănătății și justiției se fac în prezent prin detașări în locul unor procese de selecție competitive.</i>
Secretariatul General al Guvernului	<i>Capitolul 1 - Drepturile fundamentale prin prisma partenerilor sociali (pagina 2)</i> 1. În conformitate cu cele 40 categorii, care sunt prevăzute în prezent la articolul 1 din Legea 176. În plus, a 3-a secțiune a declarațiilor de interese impune dezvăluirea calității de membru al asociațiilor profesionale și sindicale. <i>Capitolul 5 - Statul de drept</i> Contrazice cel mai recent raport al Comisiei Europene privind statul de drept (2024), Capitolul consacrat situației statului de drept din România, referitor la ANI: „ANI și-a menținut rezultatele în ceea ce privește gestionarea conflictelor de interese și a declarațiilor de avere. La sfârșitul anului 2023, au fost luate o serie de măsuri de austeritate care afectează serviciul public în general, cu impact asupra ANI (...). ANI a identificat o valoare record a averilor nejustificate de peste 6 milioane EUR.” (referitor la Agenția Națională de Integritate).

Comitetul Economic și Social European

Rue Belliard/Belliardstraat 99
1040 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

www.eesc.europa.eu

Printed by the EESC-CoR Printing and Distribution Unit, Belgium

EESC-2025-65-RO

© Uniunea Europeană, 2026

Reproducerea textului este autorizată cu condiția menționării sursei.
Pentru utilizarea sau reproducerea în orice fel a fotografiilor / ilustrațiilor,
trebuie să se solicite acordul direct de la deținătorul (deținătorii) drepturilor de autor.

Oficiul pentru Publicații
al Uniunii Europene

Print:
QE-01-25-043-RO-C
ISBN 978-92-830-6967-6
doi:10.2864/5186921

PDF:
QE-01-25-043-RO-N
ISBN 978-92-830-6966-9
doi:10.2864/1947992

RO